

УДК 343.211

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.4.45>**В. П. Петков**

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем запобігання
кримінальним правопорушенням
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0003-4310-5876

СЛУЖБОВЕ ПІДРОБЛЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

У статті розглядається службове підроблення як вид кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366 КК України. Аналізується його вплив на ефективність функціонування державного апарату та довіру громадян до органів влади. Основним елементом цього правопорушення є внесення службовою особою завідомо неправдивих даних у офіційні документи або спотворення їх змісту. За допомогою статистичних даних за 2020–2024 роки визначаються тенденції у вчиненні цього кримінального правопорушення, а також проблеми, пов'язані з розслідуванням і правозастосуванням. Особливу увагу приділено теоретичному аналізу родового та безпосереднього об'єкта складу злочину, проблемам визначення поняття офіційного документа, об'єктивної сторони правопорушення та способів його вчинення.

Визначення складу кримінального правопорушення в ст. 366 КК України має низку неоднозначностей, які ускладнюють правозастосування. Зокрема, розмежування службового підроблення та суміжних кримінальних правопорушень, таких як зловживання владою чи службовим становищем, що викликає труднощі у кваліфікації.

Неоднозначність трактування поняття «офіційний документ» та його критеріїв на практиці додає труднощів у правозастосуванні. Наприклад, судова практика вимагає чіткого визначення документів, які можуть бути визнані офіційними, на основі їх функцій, реквізитів та наслідків. Більше того, дискусії щодо визначення безпосереднього об'єкта цього правопорушення свідчать про необхідність вдосконалення теоретичних положень. Різні наукові підходи вказують на суспільні відносини як центральний об'єкт службового підроблення, підкреслюючи його зв'язок із порушенням належного функціонування державного апарату та органів влади.

Таким чином, службове підроблення залишається серйозною загрозою для правопорядку та ефективного управління, що вимагає комплексного підходу до розв'язання цієї проблеми. Це включає посилення відповідальності за такі дії, вдосконалення системи контролю та впровадження цифрових технологій, які зменшують ризик фальсифікацій. Лише за умови системних змін можливо зменшити рівень цього правопорушення і зміцнити довіру громадян до органів влади.

Ключові слова: службове підроблення, офіційний документ, статистичний аналіз, службова особа, підробка документів, юридична відповідальність.

Постановка проблеми. Службове підроблення, передбачене ст. 366 Кримінального кодексу України (далі – КК України), є однією з актуальних проблем сучасного кримінального права, що має суттєве значення як для забезпечення правопорядку, так і для боротьби з корупцією [1]. Цей вид правопорушення характеризується особливою суспільною

небезпекою, оскільки посягає на належне функціонування державних інституцій, порушує принципи законності та підриває довіру громадян до органів влади.

Основна проблема полягає в тому, що визначення складу кримінального правопорушення в ст. 366 КК України має низку неоднозначностей, які ускладнюють правозастосування. Зокрема, розмежування службового підроблення та суміжних кримінальних правопорушень, таких як злов-

живання владою чи службовим становищем, що викликає труднощі у кваліфікації.

Крім того, в судовій практиці часто виникають суперечки щодо доказування умислу особи, яка вчинила підроблення, та встановлення факту заподіяння істотної шкоди. Також існує проблема неузгодженості норм КК України із положеннями інших законодавчих актів, які регулюють діяльність службових осіб.

Практичний аспект проблеми полягає у недостатній ефективності заходів запобігання таким правопорушенням, що обумовлюється низьким рівнем правосвідомості службовців, недостатнім контролем за їх діяльністю та обмеженими можливостями для виявлення прихованих випадків підроблення. Вбачається, що аналіз теоретичних основ і практичних аспектів досліджуваного кримінального правопорушення, сприятиме підвищенню ефективності боротьби з ним у правовій системі України.

Аналіз останніх досліджень. Службове підроблення в кримінальному праві України є актуальною проблемою, яка привертає увагу дослідників через зростання кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Так, слід виокремити імена наступних авторів: Жук В.Г., Карпенко М.І., Копча Н.В., Мельник М.І., Москаленко О.М., Остапенко Я.С., Сергєєва Д.Б., Топорецька З.М., Хавронюк М.І., Хашев В.Г., Фіалка М.І. та інші.

Метою написання є проведення комплексного аналізу теоретичних та практичних аспектів - службового підроблення, передбаченого ст. 366 КК України, з метою вдосконалення правозастосування та нормативного регулювання.

Виклад основного матеріалу. Службове підроблення, як один із видів кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, має суттєвий вплив на ефективність функціонування державного апарату та довіру громадян до органів влади. Основним елементом складу цього кримінального правопорушення є внесення посадовою особою завідомо неправдивих даних у офіційні

документи або інше спотворення їх змісту. Це може включати фальсифікацію звітів, реєстрів чи інших службових документів, які створюють ілюзію законності певних дій або рішень.

З метою детального дослідження масштабів проблеми доцільно звернутися до статистичних даних. Аналіз показників реєстрації кримінальних правопорушень, передбачених ст. 366 КК України, дозволяє визначити тенденції у вчиненні цього кримінального правопорушення, ефективність розслідування та судового розгляду справ, а також прогалини в існуючій системі правозастосування [2].

У період з 2020 по 2024 роки спостерігається стабільно високий відсоток кримінальних правопорушень, передбачених ст. 366 КК України (службове підроблення), у загальній кількості кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг [2].

У 2020 році було зафіксовано 18996 кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності, з яких 6247 – це службові підроблення. Частка цих правопорушень становила 32,89% [2]. Це доволі високий показник, що свідчить про значний рівень порушень, пов'язаних із фальсифікацією офіційних документів. Така ситуація може бути обумовлена недостатнім контролем за діяльністю службових осіб та корупційними ризиками.

Загальна кількість кримінальних правопорушень дещо знизилася до 18330, з яких 5746 стосувалися ст. 366 КК України. Частка службових підроблень склала 31,35% [2]. Незначне зменшення цього показника порівняно з 2020 роком може свідчити про певне посилення заходів із протидії таким діям, але ситуація залишалася гострою.

У 2022 році загальна кількість кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності різко скоротилася до 11617 випадків, з яких 3667 – службові підроблення. Частка цих правопорушень склала 31,57%, що свідчить про збереження високої частки службового підроблення у структурі правопорушень [2]. Скорочення загальної кількості правопорушень, ймовірно, пов'язане з впливом

Таблиця 1

Співвідношення усіх облікованих кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг та кримінальних правопорушень передбачених ст. 366 КК України

воєнного стану, коли пріоритети правоохоронних органів були зміщені, але проблема службового підроблення залишилася актуальною.

У 2023 році зафіксовано зростання загальної кількості правопорушень до 14820, із яких 4335 – це службові підроблення. Частка таких правопорушень дещо знизилася до 29,25% [2]. Це найнижчий показник за п'ятирічний період, але водночас він свідчить, що службове підроблення залишається значною проблемою. Зниження частки може бути пов'язане зі зусиллями держави щодо посилення відповідальності за такі дії або із запровадженням цифровізації у сфері державного управління.

У 2024 році спостерігається зростання загальної кількості кримінальних правопорушень до 16820, з яких 5758 – службові підроблення. Частка таких правопорушень склала 34,23%, що є найвищим показником за весь період [2]. Це може свідчити про низку факторів: недостатній рівень контролю, посилення адміністративного тиску, або ж про активізацію роботи правоохоронних органів із документування таких злочинів.

Дані свідчать, що кримінальні правопорушення, пов'язані з службовим підробленням, становлять значну частину

всіх правопорушень у сфері службової діяльності, щорічно перебуваючи у межах 29–34% [2]. Найвищий показник був у 2024 році (34,23%), що підкреслює актуальність цієї проблеми. Зниження частки у 2023 році може бути лише тимчасовим явищем, оскільки наступного року вона знову зросла.

Себто, аналіз статистики службового підроблення дозволяє виявити ключові проблеми, пов'язані із застосуванням ст. 366 КК України, зокрема труднощі у встановленні об'єктивної сторони кримінального правопорушення та доведенні факту умислу службової особи. Це підкреслює необхідність детального розгляду складу кримінального правопорушення, щоб зрозуміти його елементи та специфіку кваліфікації.

Так, слід наголосити, що поділ об'єкта складу кримінального правопорушення на види зазвичай не викликає значних дискусій. Однак визначення родового та безпосереднього об'єкта службового підроблення у теорії кримінального права є предметом тривалих наукових обговорень. Аналіз різних наукових підходів дозволяє виявити кілька домінуючих точок зору на цю проблему.

Одні дослідники вважають, що родовим об'єктом службового підроблення є суспільні відносини, які забезпечують належне соціальне управління. Вони пояснюють це тим, що такі відносини регулюють діяльність суб'єктів управління в межах, встановлених правовими нормами. Інші підходи визначають родовий об'єкт через суспільні відносини, які забезпечують правильну діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств та інших установ незалежно від форми власності.

Існує також точка зору, згідно з якою родовим об'єктом виступають суспільні відносини, що гарантують нормальну службову діяльність і професійну діяльність, пов'язану із наданням публічних послуг. Ця позиція підкреслює зв'язок службового підроблення із належним функціонуванням системи державного управління та захистом інтересів суспільства. Незважаючи на різні підходи, спільним залишається те, що родовий об'єкт охоплює суспільні відносини у сфері забезпечення належного функціонування службової діяльності.

Щодо безпосереднього об'єкта службового підроблення також існують різні думки. Наприклад, Остапенко Я.С. вважає, що ним є встановлений законом порядок діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств та організацій у частині складання, використання та видачі офіційних документів [3]. На думку Карпенка М.І. та Москаленка О.М., безпосереднім об'єктом є суспільні відносини, які забезпечують нормальну службову діяльність у межах державного апарату, підприємств і установ [4, с. 33].

Інші вчені, такі як Мельник М.І. та Хавронюк М.І., стверджують, що основним безпосереднім об'єктом є порядок діяльності органів влади, організацій та підприємств незалежно від форми власності у частині роботи з офіційними документами та посвідчення фактів, які мають юридичне значення [5, с. 1146]. Попри різноманітність визначень, найбільш прийнятним є підхід, який враховує специфіку дій, що характеризують службове підроблення, та їх вплив на суспільні відносини.

Додатковим, хоча й факультативним, об'єктом службового підроблення можуть бути різні суспільні відносини, залежно від характеру підробленого документа. Наприклад, якщо службове підроблення стосується даних про екологічні викиди, додатковим об'єктом виступатиме довкілля. У випадку підробки фінансових звітів це можуть бути суспільні відносини у сфері господарської діяльності.

Окрім того, службове підроблення може охоплювати права та свободи людини і громадянина, майнові інтереси, національну безпеку та інші соціальні цінності. Такий широкий спектр додаткових об'єктів свідчить про комплексний характер цього правопорушення і його значну суспільну небезпеку.

Найскладнішим аспектом у теорії кримінального права, що стосується аналізу складу кримінального правопорушення, є визначення його предмета. Доктринальні положення зазначають про існування цілої низки проблем, пов'язаних із різними аспектами цього питання [6].

Першою серед таких проблем є визначення поняття офіційного документа. Хоча це поняття закріплене в положеннях КК України, його зміст залишається неоднозначним, оскільки деякі ознаки офіційного документа ані законодавчо, ані теоретично чітко не з'ясовані.

У примітці до ст. 358 КК України зазначено, що «під офіційним документом у цій статті та статтях 357 і 366 цього Кодексу слід розуміти документи, що містять зафіксовану на будь-яких матеріальних носіях інформацію, яка підтверджує чи посвідчує певні події, явища або факти, які спричинили чи здатні спричинити наслідки правового характеру, чи може бути використана як документи - докази у правозастосовчій діяльності, що складаються, видаються чи посвідчуються повноважними (компетентними) особами органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, юридичних осіб незалежно від форми власності та організаційно-правової форми, а також окремими громадянами, у тому числі самозайнятими особами, яким законом надано право у зв'язку з їх професійною чи службовою діяльністю складати, видавати чи

посвідчувати певні види документів, що складені з дотриманням визначених законом форм та містять передбачені законом реквізити» [1].

Таким чином, у законодавчому визначенні офіційного документа виділяється низка ознак, які дозволяють віднести документ до категорії офіційних. Однак на практиці навіть наявність законодавчо закріпленого поняття та виділених істотних ознак не забезпечує однозначного трактування цих положень. Через це судова практика підготувала низку роз'яснень для уточнення змісту предмета складу цього кримінального правопорушення. Узагальненні практики розгляду кримінальних справ про кримінальні правопорушення, передбачені ст. 366 КК України, підготовленому суддею Верховного Суду України Жуком В.Г. та іншими фахівцями, зазначено, що акт може бути визнаний документом і набувати статусу офіційного за таких умов:

- документ має містити певну інформацію (відомості, дані тощо);
- ця інформація повинна бути зафіксована в певній формі (письмовій, цифровій, знаковій) і мати визначені законом реквізити (бланк, печатку, штамп, голограму);
- інформація повинна бути зафіксована на матеріальному носії (папері, дискеті, диску, магнітній, кіно-, відео-, фотоплівці тощо) для її зберігання, використання або розповсюдження;
- документ повинен бути складений, засвідчений або виданий службовою особою від імені органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, підприємств чи установ незалежно від форми власності;
- офіційним документом вважається лише той, який містить зафіксовану інформацію, що підтверджує чи посвідчує події, явища або факти, здатні спричинити правові наслідки або бути використаними як докази у правозастосовній діяльності [7].

Складність у визначенні змісту цього поняття відзначається й у теоретичній площині. Деякі автори вважають, що предметом цього кримінального правопорушення є документ. Однак вони трактують це поняття ширше за законодавче визначення, розуміючи під ним матеріальний

носій, що містить інформацію, основною функцією якого є її збереження та передача в часі й просторі. Крім того, окремі дослідники звертають увагу, що в контексті цього правопорушення документом є не лише ділові папери, які підтверджують факти юридичного значення, а й інші матеріальні об'єкти, здатні посвідчувати такі факти (фотографії, фотоплівки, аудіо- та відеоплівки, відтиски тощо).

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366 КК України (службове підроблення), характеризується певними ознаками, які відображають зовнішній прояв цього правопорушення. Основним елементом об'єктивної сторони є дії, спрямовані на внесення неправдивих відомостей до офіційного документа, складання чи видачу такого документа, що завідомо неправдивий, або інше підроблення офіційних документів. Ці дії безпосередньо пов'язані зі службовими повноваженнями особи, яка їх вчиняє.

До складу кримінального правопорушення входять дії, які полягають у викривленні правдивої інформації, що має бути відображена в офіційному документі. Це може включати як умисне внесення хибних даних, так і приховування істинних обставин. Офіційний документ у цьому контексті — це матеріальний носій інформації, створений відповідно до чинного законодавства, що підтверджує чи посвідчує певні факти або події, які мають юридичне значення.

Об'єктивна сторона також передбачає спосіб вчинення кримінального правопорушення. Найпоширенішими є:

- внесення до документа завідомо неправдивих відомостей, які не відповідають дійсності;
- фальсифікація реквізитів документа (наприклад, підпису, печатки, штампу);
- складання документа з порушенням встановлених правил, що перекручує його зміст;
- видача службовою особою завідомо неправдивого документа.

У контексті цієї статті підроблення стосується тільки офіційних документів, що містять інформацію, здатну спричинити наслідки правового характеру. Наприклад, це можуть бути довідки, акти, про-

токоли, сертифікати або інші документи, що видаються службовими особами. Підроблення неофіційних документів, як правило, не охоплюється ст. 366 КК України.

Об'єктивна сторона цього кримінального правопорушення також включає обов'язкову ознаку — суспільно небезпечні наслідки. Зокрема, підробка офіційного документа може призводити до порушення нормальної діяльності державних органів, підприємств, установ, організацій або порушення прав громадян. Наприклад, наслідком може бути ухвалення неправомірного рішення, порушення обліку майна чи незаконне отримання певних прав [8, с. 37].

Причинний зв'язок між діями службової особи та суспільно небезпечними наслідками є ключовим елементом об'єктивної сторони. Якщо підроблений документ не спричинив жодних реальних наслідків, склад кримінального правопорушення за ст. 366 КК України може бути відсутнім.

Важливою особливістю є те, що дії службової особи повинні бути умисними, тобто особа усвідомлює, що створює або видає неправдивий документ. Водночас об'єктивна сторона охоплює лише ті випадки, коли службова особа діє в межах або у зв'язку з виконанням своїх службових обов'язків. Якщо ж підроблення здійснено поза межами службової діяльності, такі дії кваліфікуються за іншими статтями КК України.

Об'єктивна сторона також включає в себе використання підробленого документа, якщо службова особа не лише його створила, але й застосувала у службовій діяльності. При цьому такі дії мають підтверджуватися матеріальними доказами, наприклад, фактом подання документа до компетентних органів чи його використання у правовідносинах.

Слід звернути увагу, що підробка може бути як повною, так і частковою. Повна підробка означає створення документа, який повністю не відповідає дійсності, а часткова — внесення змін до документа, який уже існує. Наприклад, зміна дати, підробка підпису чи внесення недостовірних даних до готового акта.

Для встановлення об'єктивної сторони кримінального правопорушення слід вра-

ховувати ознаки самого документа, його зміст, форму, спосіб виготовлення та наявність реквізитів, передбачених законом. Відсутність однієї з цих ознак може свідчити про те, що документ не є офіційним і не підпадає під визначення, закріплене у примітці до ст. 358 КК України.

Об'єктивна сторона цього правопорушення має також територіальний аспект. Якщо підроблення документа відбулося за межами України, але його використання мало наслідки в межах держави, то дії особи також можуть бути кваліфіковані за ст. 366 КК України.

Суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366 КК України, має чітко визначені законодавством ознаки, які дозволяють віднести певну особу до категорії відповідальних за це діяння. Основною вимогою до суб'єкта є наявність його спеціального статусу, пов'язаного з виконанням службових обов'язків.

Під суб'єктом службового підроблення розуміється службова особа, яка наділена владними або організаційно-розпорядчими та адміністративно-господарськими функціями. Цей статус закріплений у примітці до ст. 364 КК України, де визначено, що службовими особами є особи, які постійно, тимчасово або за спеціальним повноваженням виконують функції представника влади чи обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських обов'язків.

До службових осіб належать працівники державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ чи організацій незалежно від форми власності. Наприклад, це можуть бути посадові особи органів виконавчої влади, працівники місцевих рад, керівники структурних підрозділів компаній, директори шкіл тощо.

Суб'єктом службового підроблення також можуть бути особи, які мають спеціальне повноваження на виконання певних обов'язків. Це, наприклад, уповноважені аудиторів, нотаріуси, арбітражні керуючі, які здійснюють свої повноваження на підставі закону або доручення компетентного органу.

Службові особи поділяються на три основні категорії:

– особи, які виконують організаційно-розпорядчі функції. Це керівники структурних підрозділів, начальники відділів, директори підприємств, які організують і контролюють роботу інших працівників.

– особи, які виконують адміністративно-господарські функції. До них належать завідувачі складами, головні бухгалтери, матеріально відповідальні працівники, що керують або контролюють використання майна.

– представники влади. Це особи, які мають повноваження ухвалювати рішення, обов'язкові для виконання іншими, наприклад, судді, прокурори, слідчі або поліцейські.

Суб'єктом вчинення службового підроблення не може бути пересічний громадянин або працівник, який не виконує службових функцій. Наприклад, якщо документ підроблено звичайним працівником підприємства, який не має організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, такі дії кваліфікуються за іншими статтями, зокрема за ст. 358 КК України [1].

Особливість суб'єкта за ст. 366 КК України полягає у зв'язку вчиненого кримінального правопорушення з виконанням службових обов'язків. Це означає, що дії особи повинні бути пов'язані з її посадовими функціями. Наприклад, службове підроблення може проявлятися у складанні неправдивого акта перевірки, підписанні завідомо неправдивої довідки або внесенні фальшивих даних до офіційного реєстру [9, с. 468].

Крім того, суб'єктом цього кримінального правопорушення можуть бути не тільки особи, які постійно працюють у певній установі, але й ті, хто тимчасово виконує службові функції. Наприклад, це може стосуватися членів комісій, які працюють на громадських засадах, або осіб, що тимчасово виконують функції керівника у зв'язку з відсутністю основного працівника.

Суб'єктом кримінального правопорушення може бути також службова особа приватного підприємства чи організації,

якщо її дії пов'язані з видачею офіційних документів, які мають правове значення. Наприклад, керівник приватного підприємства, який видав підроблену фінансову звітність, може бути притягнутий до відповідальності за ст. 366 КК України.

Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366 КК України, полягає у внутрішньому ставленні службової особи до свого діяння. Це правопорушення може бути вчинене виключно з прямим умислом. Особа усвідомлює, що своїми діями порушує встановлений порядок ведення офіційної документації, розуміє, що вносить завідомо неправдиві відомості, підробляє документ чи видає завідомо неправдивий документ.

Крім усвідомлення протиправності своїх дій, службова особа також передбачає можливі наслідки цих дій, наприклад, використання підроблених документів для досягнення певних незаконних цілей.

Мотиви цього кримінального правопорушення можуть бути різними: корисливі, кар'єристські, або ж бажання приховати інші правопорушення. Проте мотиви не впливають на кваліфікацію, адже головною ознакою є умисел, спрямований на порушення достовірності офіційних документів.

Водночас вчинення службового підроблення в умовах воєнного або надзвичайного стану є особливо небезпечним, оскільки ускладнює роботу державних органів та може спричинити серйозні наслідки для громадської безпеки, що викладено у таблиці 1. У таких умовах суспільство та держава потребують максимальної прозорості й законності дій службових осіб, адже від їхніх рішень залежить забезпечення порядку та захист прав громадян. Службове підроблення в цих обставинах може стосуватися критично важливих документів, таких як мобілізаційні розпорядження, фінансові звіти чи гуманітарна допомога. Наслідком таких дій можуть бути не лише матеріальні збитки, а й загроза життю та здоров'ю населення або ослаблення обороноздатності держави. У зв'язку з цим закон передбачає більш суворе покарання за подібні кримінальні правопорушення в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Вбачається

доречним доповнення викласти ч. 2 ст. 366 у наступній редакції: «Ті самі діяння, якщо вони спричинили тяжкі наслідки та/або вчинені в умовах воєнного або надзвичайного стану».

Висновок. Службове підроблення є одним із найбільш поширених кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності, що має значний вплив на функціонування державного апарату та довіру суспільства до влади. Аналіз статистики за останні роки свідчить, що частка цього правопорушення залишається стабільно високою, перебуваючи в межах 29–34% від загальної кількості кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності. Особливої уваги заслуговує зростання цього показника у 2024 році до 34,23%, що є найвищим за п'ятирічний період і підкреслює серйозність проблеми. Це свідчить про недостатній рівень контролю за діяльністю службових осіб, наявність корупційних ризиків і труднощі у виявленні подібних правопорушень.

Ключовим елементом службового підроблення є внесення посадовою особою завідомо неправдивих даних до офіційних документів або їх фальсифікація, що може включати підроблення звітів, реєстрів чи інших документів, які створюють ілюзію законності. Це не тільки порушує правовий порядок, а й призводить до суспільно небезпечних наслідків, таких як ухвалення неправомірних рішень, незаконне привласнення ресурсів чи порушення прав громадян. Особливу складність становить доведення умислу службової особи, адже подібні правопорушення часто приховуються через складність доказової бази [10].

Неоднозначність трактування поняття «офіційний документ» та його критеріїв на практиці додає труднощів у правозастосуванні. Наприклад, судова практика вимагає чіткого визначення документів, які можуть бути визнані офіційними, на основі їх функцій, реквізитів та наслідків. Більше того, дискусії щодо визначення безпосереднього об'єкта цього правопорушення свідчать про необхідність вдосконалення теоретичних положень. Різні наукові підходи вказують на суспільні відносини як центральний об'єкт службового

підроблення, підкреслюючи його зв'язок із порушенням належного функціонування державного апарату та органів влади.

Таким чином, службове підроблення залишається серйозною загрозою для правопорядку та ефективного управління, що вимагає комплексного підходу до розв'язання цієї проблеми. Це включає посилення відповідальності за такі дії, вдосконалення системи контролю та впровадження цифрових технологій, які зменшують ризик фальсифікацій. Лише за умови системних змін можливо зменшити рівень цього правопорушення і зміцнити довіру громадян до органів влади.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Офіційний сайт Офісу Генерального Прокурора України. URL: <https://www.gp.gov.ua/>
3. Остапенко Я.С. Службове підроблення : кримінологічна характеристика та запобігання : авторе. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харківський національний ун-т внутрішніх справ. Харків. 2017. 19 с.
4. Карпенко М.І., Москаленко О.М. Кримінальна відповідальність за службове підроблення, передбачене ст. 366 Кримінального кодексу України. Юридична наука. 2012. № 9. С. 28-38.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 10-те вид., перероб. та допов. Київ : ВД «Дакор». 2018. 1360 с.
6. Бондаренко О.С. Предмет злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : дис. ... канд. юрид. наук:12.00.08. Національна академія внутрішніх справ. Київ. 2016. 290 с.
7. Узагальнення практики розгляду кримінальних справ про злочини, склад яких передбачений ст. 366 Кримінального кодексу України (службове підроблення). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n_002700-09#Text.
8. Навчальний посібник для підготовки до атестації з курсу «Кримінальне право» / кол. авт. Дніпро : ДДУВС, 2024. 444 с.

9. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. проф. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюшина. 5-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2015. 680 с.
10. Кваліфікація окремих злочинів у сфері економіки : практ. посіб. /кол. авт.-укл.; ред. В.В. Шаблистий. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2018. 124 с.

Pietkov V. P. Official forgery in the criminal law of Ukraine: theoretical and practical aspects

The article examines forgery as a type of criminal offense under Article 366 of the Criminal Code of Ukraine. The author analyzes its impact on the efficiency of the state apparatus and public confidence in the authorities. The main element of this offense is that an official knowingly enters false data into official documents or distorts their content. Using statistical data for 2020-2024, the author identifies trends in the commission of this criminal offense, as well as problems related to investigation and law enforcement. Particular attention is paid to the theoretical analysis of the generic and direct object of the crime, the problems of defining the concept of an official document, the objective side of the offense and the methods of its commission.

The definition of the criminal offense in Art. 366 of the Criminal Code of Ukraine has a number of ambiguities that complicate law enforcement. In particular, the distinction between official forgery and related criminal offenses, such as abuse of power or official position, which causes difficulties in qualification.

The ambiguity of the interpretation of the concept of «official document» and its criteria in practice adds to the difficulties in law enforcement. For example, judicial practice requires a clear definition of documents that can be recognized as official, based on their functions, requisites and consequences. Moreover, discussions on the definition of the direct object of this offense indicate the need to improve theoretical provisions. Various scientific approaches point to social relations as the central object of official forgery, emphasizing its connection with the violation of the proper functioning of the state apparatus and government bodies.

Thus, official forgery remains a serious threat to law and order and effective governance, requiring a comprehensive approach to addressing this problem. This includes strengthening accountability for such actions, improving the control system, and introducing digital technologies that reduce the risk of forgery. Only with systemic changes can the level of this offense be reduced and citizens' trust in government be strengthened.

Key words: forgery in office, official document, statistical analysis, official, forgery of documents, legal liability.